

BUGÜNKÜ JAPONYA'DA FOLKLOR ÇALIŞMALARI*

Michael LOEWE
Çeviren: Nebi ÖZDEMİR

Japonya'yı ziyaret edenler, teknoloji-deki en son gelişmelerin çığırın bir şekilde benimsenmesi ile bu toprakların gizemli geçmişine sükûnetle bağlanma arasındaki derin uçurumun hemen farkına varırlar. Bu çelişki, eğlence salonlarında, hoparlör anonslarında, şehirlerin beton bloklarında, mabetlerde ve binaların geleneksel sazdan yapılmış çatılarında hemen göze çarpmaktadır. Hatta bu tezat, pek çok öğrenciyi ekonomi okumaya yönelten itici güç ile insan davranışlarını açıklamak ve sürekli ya da geçici başarıları ayırmak amacındaki incelemelerin düzenli yükselişleri arasında da görülmektedir. Japonya'daki folklor çalışmaları işte bu tezat içinde ve üçüncü kolda gelişmiştir:

1- Milli Etnoloji Müzesi'nin kurulması. (The National Museum of Ethnology: Kokuritsu minzokugaku hakubutsukan)

2- Kyoto'da Japon Din Folklorunu Araştırma Enstitüsü'nün kurulması. (The Institute for Study of the Folklore of Japanese Religion: Nihon shūkyo minzokugaku kenkyujo)

3- Folklorla ilgili yayınların sayısındaki büyük artış.

1- Milli Etnoloji Müzesi'nin Kurulması: The National Museum of Ethnology (Kokuritsu minzokugaku hakubutsukan), Osaka yakınlarında 1979 yılında düzenlenen uluslararası fuar alanında inşa edilmiştir. Bu müze, fuar alanındaki kocaman tekerleğin, hükmeden bir canavar heykelinin ve beyaz, kırmızı kirişlerin bir ağ gibi ördüğü yüksek kulenin yanında geçmişteki o süslü vesile-

nin bir kalıntısı olarak bugün de dimdik ayakta durmaktadır. Etnoloji Müzesi (The Museum of Ethnology), beton ve mermerden inşa edilmiştir. Kapıları som bronzdan yapılan bu müze, 1974 yılında hizmete açılmıştır. Etnoloji Müzesi'nin giriş bölümüne yerleştirilen kitabe, önde gelen Japon bilim adamlarından ve ülkenin sayılı kaligrafi uzmanlarından biri olan Prof. Akira FUJIEDA'nın yönetiminde granit zemin üzerine hakkedilerek yapılmıştır. Bu kitabı, Japonların sanattaki inceliklerini çarpıcı bir şekilde sergilemektedir. Etnoloji Müzesi, hem bir ziyaret yeri hem de bir sergi salonu olarak kabul edilmektedir. Müze binasında birbirleriyle sıkışık olmayan dokuz bölüm yer almaktadır. Kısa ve dar koridorlar sayesinde bir bölümden diğere kolayca geçilebilmektedir. Müzenin çevresine çeşitli büyüklüklerde ve tarzlarda inşa edilmiş küçük açık hava sergi salonlarını içeren birkaç avlu yerleştirilmiştir. Bu avlulardan bazıları, bir bayır üzerinde sıra sıra setler şeklinde inşa edilmiştir ve halâ kullanılır durumdadır. Müzenin bölümleri çeşitli konu ya da coğrafi alanlar gözönünde tutularak düzenlenmiştir. Bunlar, "Okyanusya, Avrupa, Batı Asya, Amerika, Güney Doğu Asya, Afrika, Doğu Asya Müzik ve Dilbilim" bölümleridir. Müzedeki sergilerin süresi, sergilenen malzemenin niteliğine ve niceliğine göre değişmektedir. Müze'de şu anda "Çin Etnolojisi" ile ilgili malzemeleri içeren küçük bir sergi bulunmaktadır. Bazı salonlarda yer alan malzemeler, herhalde ziyaretçilere daha çok malzeme göstermek endişesi ile olsa gerek, üst üste yerleştirilmiş, hatta tıkkıştırılmış şekilde sergilenmektedir. Ziyaretçiler, Etnoloji Müzesi'nde "Fransız-

lara ait tahta ayakkabılar, Okyanusya'ya özgü çift direkli kanolar, Peru'da kullanılan kanolar, İspanyol çingenelerine ait bir çingene karavanı, Çinlilerin zincirli tulumbaları ile çeşitli coğrafi alanlara ait yapı tipleri, ziraat aletleri, mahalli kıyafetler, ulaşım araçları v.b." hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olabilirler. Müze'deki orijinal malzemelerin sergilenmesi için düzenlenmiş özel bölümler bulunmamaktadır. Malzemelerin büyük bir bölümü küçük açıklama notları ile sergilenmektedir. Müzik bölümünde dünyanın çeşitli bölgelerine ait pek çok yaylı ve nefesli saz, kasetçalarından gelen kendilerine özgü müzik yayınları ile birlikte sergilenmektedir. Bu bölümde ayrıca, audio-visual aletlerin yardımıyla insan dillerinin ve seslerinin gizemi ziyaretçilere tanıtılmaktadır. Kitabelerin bulunduğu bölümde ise dünyadaki çeşitli yazı karakterleriyle ilgili örnekler sergilenmektedir.

Etnoloji Müzesi'nde, sergi salonlarından başka, video gösterileri için tanzim edilmiş küçük reyonlar da bulunmaktadır. Bu reyonların her birinde aynı anda iki kişi seçtikleri kasetleri video cihazlarıyla yardımıyla izleyebilme imkanına sahiptirler. Üçyüz kasetten oluşan bu video arşivinde Amazonların yaşam tarzlarından Çin'deki mezarlara kadar pek çok konuda ayrıntılı bilgi verilmektedir. Ayrıca, video arşivindeki malzemeyi tanıtan ve seyircilere seçimlerinde yardımcı olan bir de katalog bulunmaktadır.

Müze'deki uyarılarla tanıtıcı etiketler ve görsel-işitsel açıklamaların tümü Japoncadır. Ancak, bunların İngilizce nüshalarının, diğer Japon müzelerinin aksine, yakın bir gelecekte düzenleneceği tahmin edilmektedir. Müzedeki kitap satış bölümünde, Japon Folkloru ile ilgili kitaplar ziyaretçilere satılmaktadır. Bu müzenin bir diğer özelliği de, "personelinin bir kısmının üniversite öğretim elemanı statüsünde ve ilgili kürsülerde görev yapıyor olmalarıdır". Japonya'daki diğer müzelerin büyük bir bölümünde personel böyle bir ayrıcalığa sahip değildir.

2- Kyoto'da Japon Din Folklorunu Araştırma Enstitüsü'nün kurulması: Japon Din Folklorunu Araştırma Enstitüsü (The Institute for the Study of the Folklore of Japanese Religion : Nihon shūkyō minzokugaku kenkyūjo), Eylül 1978 tarihinde Shorin Tohokai adlı yayın kurumu tarafından Kyoto'da kurulmuştur. Enstitü'nün müdürü, Prof. Gorai Shigeru'nun bir dizi makalesi Tohokai (The World of the Orient; Doğu'nun Dünyası) adlı derginin çeşitli sayılarında yayımlanmıştır. Enstitü'de Prof. Gorai Shigeru'ya beş kişiden oluşan bir araştırma ekibi yardım etmektedir. Enstitü'nün ayrıca yirmi üyesi bulunmaktadır. Enstitü küçük bir kütüphaneye ve çeşitli araştırma imkanlarına sahiptir. Ayrıca Enstitü, Avrupa ve diğer ülkelerden gelen yabancı folklor uzmanlarını rahatlıkla ağırlayabilmektedir. Enstitü'nün üyeleri arasında 19. yüzyılda yaşamış ünlü bir Japon dervişinin hayatı üzerine "Shashin Gyoja Jitsukaga no Shugendo" (Kadokawa Shoten, Tokyo, 1977) adıyla şahaser bir eser vücuda getiren Mademoiselle Anne Marie Bouchy de bulunmaktadır.

Enstitü'nün asıl amacı, Japonya'daki Shinto, Mikkyo ve Budizm gibi dinlerin esaslarını ve dini pratiklerini incelemektir. Enstitü'nün müdürü, bugünkü dini pratiklerin kaynaklarının tesbit edilebilmesi için mutlaka halk dininin incelenmesinin gerekliliğini vurgulamaktadır. Enstitü'nün müdürü ve onun meslektaşları Japonya'daki mabetlerde, manastır ve türbelerde yıllarca önce şekillendirilmiş olan ayinlerin ve diğer dini pratiklerin doğuşlarını tesbit etmeye çalışmaktadırlar. Enstitü'deki incelemelerde tarih, antropoloji, ilahiyat gibi ilimlerin verilerinden ve yöntemlerinden faydalanılmaktadır. Enstitü'deki araştırmacılar, gelecek beş yıl içinde "ilk çağlardan günümüze Japon cenaze törenleri ve pratikleri" üzerine bir belgeler koleksiyonu hazırlamayı planlamaktadırlar. Bu koleksiyonunun on beş ciltten meydana geleceği tahmin edilmektedir. Enstitü, ayrıca düzenli olarak seminer ve toplantılar düzenlemektedir.